

майката носи при просенето (Иванова 1942: 54; Захариев 1949: 184; Добруджа 1974: 326; Пиринският край 1980: 442; Сакар 2002: 228; Иванова, Кръстев 2006: 265-266).

В Странджа планина лазарките са само копанарки – циганки дружоселки. „...ходим където сварим по селата, където ни фаща Лазаровден – сиромаш Лазар и Богат Лазар. Сиромаш Лазар се вика на бедните, а богат Лазар на богатите. Таз събота на бедните, другата на богатите, подир неделя – Великден.... Ний, ний са учим да пейми. Бабите ни научиха” (ж., 83 г., копанари, Варненско) (цит. по Конович, Ненов 2009: 76-77).

Лазарките копанарки ходят по двойки или по единично, придружавани от възрастна жена, която обикновено е майка на едно от момичетата. Те са окичени с цветя, имат венец на главите и играят с бели кърпи в ръце. Докато момичетата танцуват, жената удря малък тъпан и пее. Щом играта свърши, девойката хвърля кърпата върху рамото на стопанката и иска бакшиш. Домакинята дава яйца, брашно и сланина, които възрастната жена събира в кошница (Странджа 1996: 331).

При циганите/ ромите лазаруването променя основните си функции на женската инициация и винаги има комерсиален характер: „Като малък майка ми ме обличаше в женски дрехи и ходех да лазарувам с останалите. Да взема яйца и хляб” (м., 56 г., мечкадари, с. Ягода, Стара Розагорско). Така циганката/ ромката чрез участието си в този обичай изпълнява едно от важните си задължения – да осигури ежедневната прехрана на семейството.

Друг наследен от българите и съхранен до към средата на ХХ век обичай, в който циганската жена е главно действащо лице, е *Пеперуда*. Той е за предизвикване на дъжд и няма точно фиксирана календарна дата. Изпълнява се най-често при продължителна суша. Тук с особена сила важи изискването за сакрална чистота. Главното обредно лице е момиче, което трябва да е девствено. Останалите участнички – жени и малки момичета, също трябва да са физически и полово чисти. В края на ХІХ век в Северозападна България „Когато трае бездъждието два и повече месеца, старейшината свиква циганите и им заповядва да излезе пеперуга...”. В с. Арчар, Свищовско обичаят също се извършва повечето от цигански момичета (Маринов 1891: 185; СБНУ 1892: 278). В Битолско „При бездъждието, което се счита като наказание от Бога, разсърден от човешките грехове ...жените взимат, та правят “пеперуди” или “пеперуни”. Взима се едно момиченце на възраст около 12 години и го обкичват с широколистни гъсти храсте от главата до глезените на краката и го водят по къщите на селото (в градовете този обичай се изпълнява от циганките), придружено от други момичета от същата възраст. Пеперудата ходи, Бога моли: “Дай Боже дъжд, за да узреят житата...” (СБНУ 1895: 157). „В София...Лятно време, когато не вали, като